

I. BÖLÜM

Barselona'dan Balansiya'ya: Taşların, Sokakların ve Hafızanın Peşinde

Yolculuk denilen kavram, sadece coğrafi bir noktadan diğerine gitmek değil; insanın kendi iç dünyasındaki katmanları, tarihin tozlu raflarını ve yolda karşısına çıkan küçük detayları zihninde harmanlamasıdır. Barselona'dan direksiyona geçip Akdeniz'in kıvrımlarını takip ederek Valencia'ya uzanan bu rota, tam da böyle bir tecrübenin kapılarını araladı.

İspanya topraklarında uzun ve keyifli bir yolculuğun ardından, rotamızın en özel duraklarından biri olan Valencia'ya varıyoruz. Bu seyahatname, hem yollarda geçen anları hem de Valencia'nın kalbinde hissedilen tarihin katmanlarını kayda geçirmek için kaleme alınmıştır.

Yolculuğumuz sırasında karşılaştığımız detaylar, seyahatin adeta bir parçası haline geldi. Otoyollarda elektronik geçiş sistemlerini (Telepeaje / Via-T) öğrenmek, araç bakımı (motorun dizel yapısı ve AdBlue sisteminin önemi) ve bütçe dostu market alışverişleri (Lidl, Mercadona vb.) ile rotamızı pratik bir şekilde şekillendirdik.

Buradaki benzin istasyonlarında pompacı bulunmuyor, herkes kendi benzinini kendisi dolduruyor. Ödeme iki türlü oluyor, ya çıktıyı alıp içerdeki kasadan ödüyorsunuz ya da benzin doldurmadan önce kredi kartından ödeme yapıyor ve ödediğiniz kadar benzin yükleniyor, hiç kimseyle muhatap olmuyorsunuz. Biz böylece benzin doldurmasını da öğrenmiş olduk. Önceleri garipsedik, acemilik çektik. Tabancasını tutmayı ve kullanmayı beceremedik. Sonra baktık ki bayanlar bile yapıyor bu işi biz de cesaretlendik ve kendi benzinimizi doldurmayı öğrendik ve bundan da keyif aldık. En azından pompacı arama derdimiz yoktu. Otobanlar ücretli olsa da fiyatları uygundu. Ödemeyi nakit veya kartla yapabiliyorduk.

Yol üstündeki duraklarımız da bu seyahatin ekonomik ve kültürel dokusunu zenginleştirdi. El Vendrell civarında mola verip Lidl veya Mercadona gibi bütçe dostu market raflarında taze ürün arayışına girmek, İspanya'nın günlük yaşamına interaktif bir katılım oldu. Pazar günlerinin o sakin ve kapalı dükkân döngüsü içinde, açık bulduğumuz küçük esnaf noktaları veya otoyol kenarındaki pratik alışveriş imkânları, yolculuğun akışını bozmadan hayat damarlarımızı besledi. Burada dikkatimi Türk Pizzası yazısı çekti. Merak edip baktığımızda bizim Lahmacun'a burada Türk Pizzası deniliyordu ve bayağı da bir tutuluyordu. Biz de helal tabelalı yerden Türk Pizzası yemenin zevkine varmış olduk.

Barselona'dan başlayan bu büyük İspanya ve Fas seyahat planımızda, otoyol durakları ve alışveriş noktalarıyla yolculuğu konforlu kıldık. Genelde lokantalarda yemiyoorduk. Peynir, zeytin, balık konservesi, meyve vb... şeyler alıyor mola yerlerinde yiyorduk. Ancak şehir merkezlerinde helal tabelalı yerler bulursak döner ve benzeri şeyler yiyiyorduk. Bu uygulama bizi hem domuz tehlikesinden koruyor ve hem de bütçe dostu oluyordu. Çünkü buralarda yiyecekler pahalıydı bu sayede yiyeceğe hem masraf etmiyor ve hem de bilmediğimiz yiyecekler yiyerek midemizi bozmuyorduk. Bir seyahatin tadını kaçırabilecek en önemli şey mideyi bozmaktı. Hatta bazen çok yorulduğumuzda arabayı müsait bir yere çekip uyuyorduk....

Akdeniz boyunca güneye

Yol boyunca tabelalar yolculuğun hik yesini kendi kendine anlatıyordu:

Castell ... Benic ssim... Oropesa... Valencia... Bir noktada tabelada ‘‘Comunitat Valenciana’’ yazısını görünce başka bir coğrafyaya ge ti imizi daha açık hissettim.

Bu tür yol tabelalarını foto raflamayı seviyorum. Belki yıllar sonra bir katedralin adını unutabilirsiniz ama bir yol tabelası size seyahatin yönünü yeniden hatırlatır. Nereden geldi inizi, nereye gitti inizi, o anda yolun kaçıncı kilometresinde olduğunuzu...

Benic ssim ve Oropesa taraflarından ilerlerken Akdeniz coğrafyası kendisini hissettirmeye ba lamı tı. Da , deniz, makilik alanlar, sıcak hava...

Ve nihayet tabelada: Valencia 90 km.

O andan itibaren kafamdaki Valencia yavaş yavaş **Balansiya** olmaya başladı.

Çünkü tarihçi olarak benim ilgimi çeken bugünkü Valencia'dan çok onun altında kalan şehirdi.

711'den sonra İslâm dünyasının bir parçası hâline gelen şehir Arap kaynaklarında **Balansiya** adıyla anıldı. X. yüzyılda yeniden büyümeye başlayan şehir, 1010 sonrasında bağımsız Taifa merkezlerinden biri hâline geldi. XI. yüzyılda surları genişletildi; bugün El Carmen civarında bu İslâmî sur sisteminin bazı kalıntıları hâlâ görülebiliyor. Müslüman Valencia 1238'de I. Jaime'nin şehri ele geçirmesine kadar, yaklaşık beş asır boyunca Endülüs dünyasının doğu kıyısındaki önemli merkezlerinden biri oldu.

Dolayısıyla Valencia'ya yaklaşırken aslında zihnimde iki şehir vardı:

Biri modern **Valencia**,

diğeri kaybolmuş **Balansiya**.

Şehre girdiğimde

İspanya'nın yaklaşık 505.000 kilometrekarelik coğrafyasının Akdeniz'e bakan en müstesna köşelerinden biri olan Valencia, tarihin ve bugünün harmanlandığı benzersiz bir liman kentidir. Şehre vardığımızda akşamın serinliği, bizi doğrudan Ciutat Vella'nın (Tarihi Merkez) kalbine taşıdı. Akşam saatlerinde Barrio del Carmen'in dar, labirent gibi sokaklarında kaybolmak, bu şehrin ruhunu anlamak için harika bir başlangıç oldu. Calle de Caballeros'un hareketli atmosferi ve tarihi dokusu, geçmişin izlerini bugüne taşıyor.

Arabayı uygun bir noktaya bıraktıktan sonra adım attığımız Barrio del Carmen, adeta zamanın büküldüğü bir labirenttir. Daracık sokakları, duvarlarındaki çarpıcı sokak sanatları ve grafitileriyle, köklü bir geçmişin modernlikle nasıl kucaklaştığının kanıtıdır. Calle de Caballeros boyunca yürürken, bir yandan İspanya'nın edebiyatta Cervantes'ten Lorca'ya uzanan devasa kültürel mirasını düşünürken, diğer yandan bu sokakların geçmişte şahit olduğu medeniyetler çatışmasını ve sentezini hissettik. Johnny Usta'nın mekânı gibi sokak aralarındaki samimi duraklarda soluklanmak, günün yorgunluğunu unutturan sıcak birer detaydı.

Valencia'ya ulaştığımda ilk dikkatimi çeken şey şehir hayatının rahatlığı oldu. Bisikletliler, geniş caddeler, ağaçlar, açık havada oturan insanlar...

Barcelona'nın büyük şehir telaşının ardından Valencia bana biraz daha sakin geldi.

Fakat beni esas çeken yer yine eski şehirdi.

Dar sokaklara girdikçe şehir değişti. Geniş caddelerin yerini balkonları birbirine yaklaşmış eski evlerin bulunduğu sokaklar aldı. Bazı sokaklarda başımı kaldırdığımda gökyüzünü ancak iki binanın arasındaki dar bir şerit hâlinde görebiliyordum.

İşte o zaman insan şu soruyu sormadan edemiyor:

Bu sokaktan sekiz yüz yıl önce kimler geçti?

Belki bir Müslüman âlim...

Belki bir tüccar...

Belki medreseye yetişmeye çalışan bir talebe...

Belki de 1238'in yaklaşan felaketini konuşan bir Balansiyalı...

Bu şehirde benim zihnimde dolaşmaya başlayan isimlerden biri **İbnü'l-Ebbâr** oldu.

1199 yılında bizzat Belensiye'de doğmuştu. Hadis, fıkıh, tarih ve edebiyat tahsili görmüş; şair, tarihçi, edip, kâtip ve diplomat olarak yetişmişti. Yani benim yürüdüğüm bu sokakların XIII. yüzyıldaki hâlini gerçekten görmüş bir adamdı. Valencia'nın düşüş sürecini yaşamış, daha sonra Kuzey Afrika'ya gitmişti. Yazımın ileriki sayfalarında İbni Ebrar ile epey yoldaş olacağız..

O andan itibaren sokaklarda yürürken zaman zaman onu düşündüm.

Ben sekiz asır sonra onun şehrine turist olarak gelmiştim.

O ise aynı şehirden bir medeniyetin çekilişine şahit olarak ayrılmıştı.

Seyahatnamenin belki de asıl hüznü burada başlıyordu.

Eski sokaklarda hayat devam ediyor

Fakat tarihî bir şehir sadece müze değildir. Fotoğraflarım bunu çok güzel gösteriyor.

Bir köşede eski bir tiyatro binası... Kapısında büyük harflerle: **LA TERNURA**.

Başka bir sokakta: **Johnny Usta – Döner Kebab**.

Biraz ileride: **Anatolia Kebabs y Pizzas.**

Yüzlerce yıllık Valencia sokaklarında bugün Türkçe isimlerle karşılaşmak beni gülümsetti.

Tarihin garip bir tarafı var. Bir zamanlar Müslümanların çekilmek zorunda kaldığı İberya'ya yüzyıllar sonra dünyanın dört tarafından Müslümanlar, Türkler, Araplar, Pakistanlılar ve Afrikalılar başka sebeplerle yeniden geliyor; lokanta açıyor, dükkân açıyor, yaşıyorlar.

Bu elbette eski Endülüs'ün geri dönüşü değil.

Ama tarih düz bir çizgi de değil. Kimi zaman aynı sokakta bambaşka zamanların insanları birbirinin izini sürüyor.

Fotoğrafını çektiğim tiyatro da bana Valencia'nın yalnızca tarihin içinde yaşamayan, sanat üretmeye devam eden bir şehir olduğunu hatırlattı. Fotoğraftaki **La Ternura**, Alfredo Sanzol'un Shakespeare komedilerinden beslenen, aşk, korku, özgürlük ve insanın kendisini duygusal acıdan koruma çabasını işleyen çağdaş bir tiyatro eseri. Valencia'daki Teatre Talia'nın programında yer alan eser, Shakespeare'in *Fırtına*, *On İkinci Gece* ve *Bir Yaz Gecesi Rüyası* gibi oyunları ile bilinçli bir diyalog kuruyor.

Demek ki eski sokaklar yalnızca geçmiş saklamıyor. Yeni hikâyeler de üretmeye devam ediyor.

Taşların Altındaki Balansiya: Valencia'nın Eski Şehrinde Bir Akşam

Valencia'da beni asıl kendisine çeken yer, şehrin modern caddelerinden çok **Ciutat Vella**, yani eski şehir oldu. Fotoğraflarıma sonradan yeniden baktığımda bunu daha iyi fark ettim. Ben aslında binaları değil, katmanları fotoğraflamışım. Bir fotoğrafın içinde Gotik Valencia, diğerinde Barok Valencia, biraz ileride Roma, onun altında ise görünmeyen Müslüman **Belensiye** vardı.

Bir tarihçi için şehirde yürümek biraz arkeolojik kazıya benziyor. Fakat kazmayı toprağa değil, zihnimize vuruyorsunuz.

Bugünkü binanın arkasında eski binayı, kilisenin altında camiyi, meydanın altında forumu, Hristiyan Valencia'nın altında Müslüman Balansiya'yı arıyorsunuz.

Valencia'da benim yaptığım biraz buydu.

İlk dikkatimi çeken yapılardan biri, saat kulesi ve heykelleriyle meydana hâkim olan **Santos Juanes Kilisesi**, diğer adıyla **San Juan del Mercado** oldu. Fotoğrafı çekerken yapının hemen önündeki palmiyeler, taş cephenin ağırlığını biraz hafifletiyordu. Akdeniz güneşi eski taşlara vururken yapı hem ciddi hem de canlı görünüyordu.

Bu kilisenin geçmişinde de Valencia'nın değişimini görmek mümkün. İlk yapısı Valencia Gotik üslubundayken 1592'de büyük bir yangın geçirmiş, sonraki iki asır boyunca yeniden inşa edilerek bugünkü Barok görünümünü kazanmış. Cephedeki saat kulesi ve Valencialıların “**pardal de Sant Joan**” dedikleri kuş biçimli rüzgâr gülü de şehrin folklorunun bir parçası hâline gelmiş. Hatta bu kuşun etrafında çocuklara anlatılan hikâyeler, şakalar ve mahallî rivayetler oluşmuş.

Bir yapının tarihini sadece mimarisi meydana getirmiyor demek ki.

Halkın onun hakkında anlattığı hikâyeler de yapıyı şehrin bir parçası hâline getiriyor.

Ben Santos Juanes'e bakarken bunu düşündüm. Bir kilisenin tepesindeki küçük bir kuşun bile yüzyıllar boyunca çocukların hafızasında yer edebilmesi bana ilginç geldi. Büyük tarih bazen kralların, savaşların ve fetihlerin peşinden gidiyor; şehir tarihi ise bir saatin, bir rüzgâr gülünün veya çocuklara anlatılan küçük bir hikâyenin içinde saklanıyor.

Kilisenin hemen çevresinde Valencia'nın başka bir yüzü çıktı karşıma: **Lonja de la Seda**, yani İpek Borsası. UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde yer alan bu görkemli Gotik yapı, Valencia'nın Akdeniz ticaret ağındaki altın çağını sembolize eder. Sütunlu büyük salonun içindeki gotik kıvrımlar, tüccarların geçmişte imzaladığı anlaşmaların ve dönemin ekonomik gücünün ihtişamını bugüne taşır.

Fotoğrafını çektiğim cephede ortadaki sivri kemerli büyük kapı, iki yanındaki ince taş işçiliğine sahip Gotik pencereler ve yukarıdaki mazgalı andıran çıkıntılar binaya neredeyse küçük bir kale görünümü veriyordu.

Fakat burası bir kale değildi.

Burası ticaretin sarayıydı.

Lonja'nın bana düşündürdüğü ilk şey buydu.

Avrupa Orta Çağı'nı çoğu zaman kaleler, şövalyeler ve kiliseler üzerinden okuyoruz. Oysa şehirleri asıl büyüten unsurlardan biri ticaretti. Valencia da Akdeniz ticaret dünyasının önemli merkezlerinden biriydi. Lonja'nın böylesine ihtişamlı yapılması, tüccarın ve ticaretin şehir hayatındaki gücünü gösteriyordu. Ana girişin iki yanında büyük Gotik pencerelerin bulunması ve cephedeki yoğun taş işçiliği, ticaret için yapılmış bir binanın bile nasıl bir sanat eserine dönüştürüldüğünü gösteriyor.

Burada ister istemez Endülüs'ü düşündüm.

Akdeniz'in iki yakası yüzyıllar boyunca birbirinden kopuk değildi. Müslüman, Hristiyan ve Yahudi tüccarlar limanları, pazarları ve ticaret yollarını birbirine bağlıyordu. İpek, baharat, seramik, kumaş, kitap, bilgi ve teknik yalnızca bir coğrafyaya ait değildi.

Dolayısıyla Lonja'nın önünde dururken sadece Hristiyan Valencia'nın ticari yükselişini değil, çok daha eski bir Akdeniz ticaret geleneğinin devamını görüyordum.

Belki şehirlerin medeniyetler arasındaki devamlılığı en fazla pazarlarda hissediliyor.

Hükümdarlar değişiyor.

Bayraklar değişiyor.

Fakat insanlar alışveriş yapmaya devam ediyor.

Plaza de la Virgen: şehrin katmanları

Sonra eski Valencia'nın kalbine çıktık.

Fotoğraflarımda akşam güneşinin sarıya boyadığı kubbeli yapı **Virgen de los Desamparados Bazilikası** idi.

Eski şehrin içinde yürüdükçe sokaklar bizi **Plaza de la Virgen** çevresine çıkardı. Meydanda insanlar oturuyor, kafeler doluyor, çocuklar koşuyor, turistler fotoğraf çekiyordu. Akdeniz akşamının o uzun ışığı binaların taşlarına vurmuştu.

Burası Valencia'nın gerçek tarih laboratuvarlarından biri.

Bir tarafta katedral, hemen yanında Virgen de los Desamparados Bazilikası, biraz ileride devlet ve idare binaları... Dar sokaklardan meydana çıkınca insanın önünde birden farklı dönemlerin mimarisi açılıyor.

Fotoğraflarımda içini de görüntülediğim **Real Basílica de Nuestra Señora de los Desamparados**, dışarıdan bakıldığında nispeten ağırbaşlı görünüyor. Fakat içeri girdiğimde tamamen başka bir dünya ile karşılaştım. Oval mekânı çevreleyen mermer görünümlü sütunlar, altın yaldızlar, tablolar, kandiller ve en önemlisi başınızı kaldırdığınızda üzerinizi örten resimli kubbe...

İçeri giren insanın gözü ister istemez yukarı çekiliyor.

Bazilika 1652-1667 yılları arasında yapılmış; merkezî mekânı oval biçimde düzenlenmiş ve kubbesinin bugün gördüğümüz resimli yüzeyi 1701’de Barok ressam **Antonio Palomino** tarafından gerçekleştirilmiş.

Bu mekân bana Hristiyan Barok sanatının temel dilini çok açık biçimde gösterdi.

İnsan gözü boş bırakılmıyor.

Taş tek başına taş değil.

Duvar sadece sınır değil.

Kubbe sadece örtü değil.

Her yüzey insanın duygusuna hitap ediyor.

Renk, ışık, resim, heykel, altın ve mermer hep birlikte insanın bakışını yukarıya taşıyor.

Ben Müslüman bir seyyah ve tarihçi olarak orada kendi inanç dünyamdan farklı bir ibadet estetiğinin içindeydim. Fakat sanatın ne yapmaya çalıştığını anlamak zor değildi. İslâm sanatında tekrar eden geometrinin, hat sanatının ve sonsuza doğru çoğalan motiflerin yaptığı şeyi burada figür, resim ve dramatik ışık yapıyordu:

İnsana dünyadan daha büyük bir şeyin bulunduğunu hatırlatmak.

Belki mimarının dinler arasındaki ortak dili burada başlıyor.

Yöntem farklı.

Fakat insanın başını göğe kaldırma arzusu aynı.

Bazilikanın bulunduğu Plaza de la Virgen’in altında ise çok daha eski Valencia var. Belediye kaynaklarına göre meydan ve çevresi Roma şehrinin forum alanıyla ilişkilidir. Yani ben Barok bir kilisenin kubbesine bakarken ayaklarımın altında Roma Valencia’sının kamusal merkezi bulunuyordu.

Bu durum Valencia’da sürekli karşıma çıktı.

Bazilika 1652-1667 yılları arasında yapılmış. Valencia’nın koruyucu azizesi kabul edilen Virgen de los Desamparados’a adanmış. İçeri girdiğimde fotoğrafını çektiğim ihtişamlı kubbe ve altar da bu yapıya ait. Kubbenin resimleri XVIII. yüzyıl başlarında Antonio Palomino tarafından gerçekleştirilmiş.

Dışarıdaki sade sayılabilecek cepheden içeri girince birden altın, mermer, resim, ışık ve dini sembollerle karşılaşmak ilginçti.

Bir Müslüman seyyah olarak ben bu mekâna ibadet etmek için değil, bir medeniyetin kendisini sanat aracılığıyla nasıl ifade ettiğini görmek için bakıyordum. İnsanın inancı değişebilir; fakat mabedini güzelleştirme arzusu medeniyetlerin ortak taraflarından biri.

Kubbenin altından yukarı baktığımda Hristiyan Barok sanatının vermek istediği duyguyu açıkça hissediyorsunuz: Bakışınız yerde kalsın. Göğe çıksın.

Valencia’nın gündüz yüzü, mimari dehası ve kamusal alanların canlılığı ile bizi sarıp sarmaladı.

Mercado Central (Merkez Pazarı)

Avrupa’nın en büyük Art Nouveau (Modernisme) başyapıtlarından biri olan bu bina, demir, cam ve renkli seramiklerin muazzam bir uyumla bulunduğu bir mühendislik harikasıdır. Binanın kendisi 20. yüzyılın başlarında inşa edilmiş olsa da, bulunduğu konum itibarıyla eski Endülüs ticaret merkezinin kalbindedir.

Süslemelerindeki ve seramiklerindeki *Mudéjar* (Müslüman ustaların Hristiyan egemenliği altında yaşattığı estetik) etkiler, mimarının kültürel köprüler kurmaya nasıl devam ettiğinin somut bir kanıtıdır. Sabahın erken saatlerinde taze meyve kokuları, portakal suyu tezgâhları ve yerel halkın

enerjisi, pazar yerini sadece bir alışveriş alanı değil, yaşayan bir sosyoloji laboratuvarı haline getiriyordu.

Dar sokaklardan sonra önümde yeniden büyük bir alan açıldı.

Ve karşımda **Mercado Central** yükseldi.

İlk bakışta bunun sıradan bir pazar binası olmadığı anlaşılıyor.

Demir taşıyıcılar, geniş kemerli pencereler, seramik süslemeler, renkli geometrik yüzeyler ve çatıdan yükselen kubbeler...

Valencia'nın geleneksel pazar kültürüyle XX. yüzyılın modern mimari arayışı burada birleşmiş.

Bugünkü yapı 1914 tarihli projeye göre Alejandro Soler March ve Francisco Guàrdia Vial tarafından tasarlanmış; inşası 1928'de tamamlanmış. Bina sekiz bin metrekareden büyük bir alanı kaplıyor ve demir konstrüksiyon, seramik ve vitray kullanımıyla Valencia modernizminin önemli örneklerinden biri sayılıyor.

Fakat beni daha çok ilgilendiren başka bir bilgi vardı.

Bu meydan modern pazar yapılmadan çok önce de **pazardı**.

Orta Çağ'dan beri Plaza del Mercado ticaretin önemli merkezlerinden biri olmuştu. Önce açık tezgâhlar, daha sonra XIX. yüzyılda kapalı pazar ve nihayet bugünkü Mercado Central...

Demek ki mimari değişmiş ama **mekânın görevi değişmemiştir**.

Burası yüzlerce yıldır insanların yiyecek aldığı, sattığı, pazarlık ettiği, karşılaştığı bir yerdi.

Bu durum beni çok etkiledi.

Çünkü medeniyet devamlılığının sadece saraylarda aranamayacağını tekrar fark ettim.

Bazen devamlılık bir pazar yerindedir.

Dükkânın adı değişir.

Satıcının dili değişir.

Para birimi değişir.

Ama domates yine satılır.

Meyve yine tartılır.

İnsan yine pazarlık eder.

Asırlar değişir; hayatın temel ihtiyaçları değişmez.

Fakat biz gittiğimizde tadilatıydı. Bu nedenle içini göremedik dışardan baktık. İçerisini gösteren resmi de internetten buldum.

Pazarın karşısında başka bir caminin hatırası

Pazarın karşısında saatli cephesiyle **Santos Juanes Kilisesi** yükseliyordu.

Fotoğraflarda onu Mercado Central’la aynı meydanda görmek özellikle anlamlı.

Çünkü burada din ile ticaret yan yana.

Bir tarafta insanların dünyevî ihtiyaçlarını karşılayan pazar.

Diğer tarafta onların manevi dünyasına hitap eden mabet.

Bu yan yanalık Orta Çağ şehirlerinde çok tanıdık bir düzen.

Santos Juanes’in hikâyesi de Valencia’nın katmanlı tarihine yeniden açılıyordu.

Kilise, XIII. yüzyılda eski surların dışında bulunan **Boatella** bölgesindeki bir caminin ve İslâm mezarlığının bulunduğu yerde ortaya çıkmış. İlk yapı Gotik iken çeşitli yangınlar ve yeniden yapımlar sonrasında bugün ağırlıklı olarak Barok bir görünüm kazanmış.

Bunu öğrenince meydan yine değişti.

Bir tarafta Santa Catalina...

Orada bir eski caminin izi.

Biraz ileride San Mart n...

Orada yine İslâm döneminden gelen bir ibadet mek nının hatırası.

Şimdi Santos Juanes...

Burada da eski bir cami ve Müslüman mezarlığı.

Bunların hepsi birbirine yürüme mesafesinde.

İşte o zaman Müslüman Balansiya'nın sadece birkaç izden ibaret olmadığını, aslında bugünkü Hristiyan  ehrin altında daha büyük bir  ehir olarak uzandığını daha iyi hissettim.

Bugün onu bütünüyle göremiyorum.

Fakat yerini biliyorum.

Bu bile insanın bakışını değiştiriyor.

Santos Juanes'in k  k hikâyesi

Santos Juanes'in saat kulesine baktığımda tepesindeki rüzgâr g l  dikkatimi çekti.

Valencialılar buna ** pardal de Sant Joan**, yani San Juan'ın ku u diyorlarmı .

Bu ku un etrafında ilginç bir halk hikâyesi de olu mu . Eski anlatıya göre yoksul ailelerin meydana bıraktıkları çocuklara, dikkatlerini dağıtmak için yukarıdaki ku u göstermeleri s ylenirmi .

Gerçek hayatın acısı bazen k  c k bir folklor unsurunun içine gizleniyor.

Bir ku  figürüne bakıyorsunuz.

Altında yoksulluk var.

Terk edilmiş çocuklar var.

Şehrin bilinmeyen insanları var.

Santos Juanes'in alt kısmındaki küçük dükkânlara benzeyen tarihî boşluklar da **“covetes de Sant Joan”** olarak biliniyor; geçmişte çeşitli küçük ticari işlerde kullanılmışlar.

Yani bu kilisenin duvarı bile yalnızca dinî hayatın değil, gündelik hayatın parçası olmuş.

Ben böyle ayrıntıları büyük mimari eserlerden bazen daha ilginç buluyorum.

Çünkü büyük sanat bize iktidarı ve zenginliği anlatıyor.

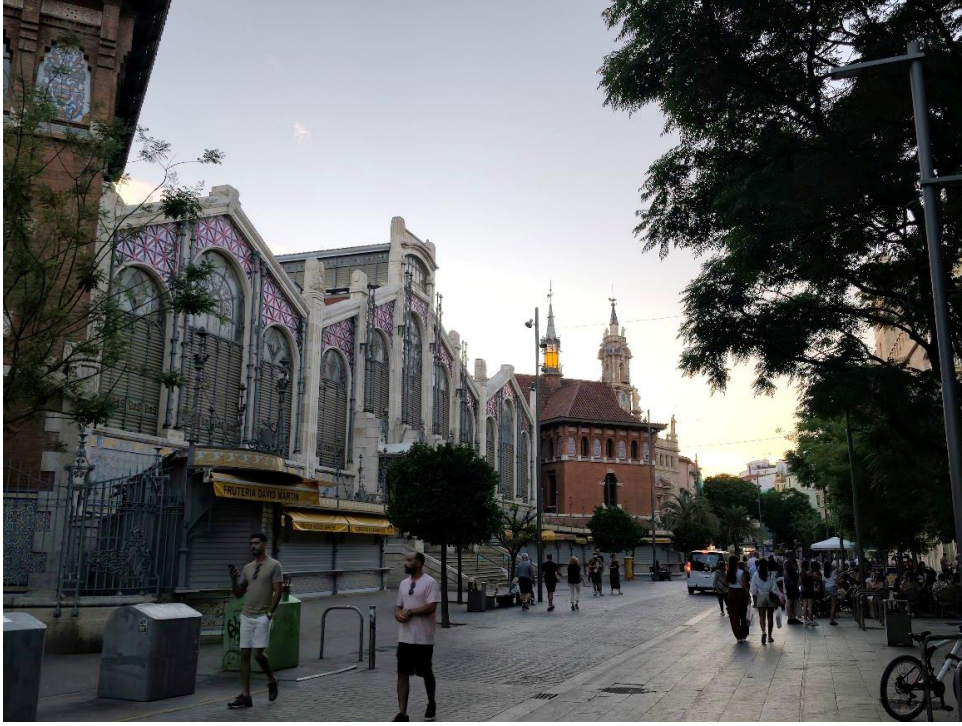
Küçük hikâyeler ise halkı.

- **Torres de Serranos**

Eski şehir surlarının en görkemli savunma kapısı olarak, şehrin orta çağdaki koruyucu duruşunu bugün turistlere ve gezginlere devasa kuleleriyle fısıldamaya devam etmektedir.

- **Plaça del Portal Nou**

Turist kalabalığından uzak, dar sokakların kesişiminde yer alan bu sakin meydan, Akdeniz kasabalarının o huzurlu, zamansız ritmini yakalamak için eşsiz bir duraktır.

Modernin Zirvesi ve Turia'nın Yeşili

Tarihi sokaklardan ayrılıp kurutulmuş eski bir nehir yatağı üzerine kurulu olan devasa **Turia Bahçeleri'ne** adım attığımızda, şehrin başka bir yüzüyle karşılaştık. Kilometrelerce uzanan bu yeşil koridor, Valencialıların spor yaptığı, dinlendiği ve şehrin kalbinde doğayla nefes aldığı bir vaha niteliğindedir.

Bu parkın bitiminde bizi karşılayan **Sanat ve Bilim Şehri (Ciudad de las Artes y las Ciencias)** ise adeta gelecekte fırlamış fütüristik bir settir. Santiago Calatrava'nın imzasını taşıyan bu beyaz, akıcı ve heykelsi yapılar; su kanallarının üzerindeki yansımalarıyla özellikle akşam ışıklandırmaları altında büyüleyici bir atmosfer sunar. Bilim müzesi, Avrupa'nın en büyük akvaryumu Oceanogràfic ve sanat saraylarıyla bu kompleks, Valencia'nın köklü geçmişini geleceğin vizyonu ile buluşturduğu noktadır.